

Padavinsko revna in sončno bogata

Vreme in razmere v gorah v meteorološki pomladi 2011

✍ Miha Pavšek¹ in Gregor Vertačnik²

Aprilski razgledi so med najlepšimi, posebej, kadar mesec ni muhast. Triglav in Stari vrh z Bukovega Vrha nad Poljansko dolino. FOTO: MIHA PAVŠEK

Neizživetih turnih smučarjev tožba ali pohodniško veselje – to sta le dve nasprotujoči si oznaki, ki bi še najbolj ustrezali kratkemu opisu letošnjega spomladanskega, natančneje meteorološkega trimesečja. S snegom odsotni konec zime se je nadaljeval tudi še dobršen del marca. Sredi meseca pa smo dobili obilnejšo snežno pošiljko, za katero pa se je kasneje pokazalo, da je bila "lažna". Seveda je manjkala njena nadgradnja. Bolj ko se je pomlad bližala sredini in se prevesila v drugo polovico, manj je bilo na visokogorskih tleh snega. V sredogorju pa smo bili večino pomladi kar brez. To se je zadnji mesec pomladi še kako poznalo v rečnem režimu vseh naših rek, katerih povirja segajo v alpske pokrajine. Kljub obilici sončnih ur in padavinski podhranjenosti pa nam jo je zagodlo vreme na domačem terenu ravno za prvomajske praznike in tudi kar nekaj vikendov. In to prav letos, ko smo jih koledarsko uredili v skladu z načelom, da nobena stvar ni tako dolga, da je ne bi mogli še bolj raztegniti.

Če bi pogledali letošnjo snežno statistiko le skozi podatke in brez časovne opredelitve, bi morda lahko še rekli, da je bila – vsaj povsem "zgoraj" – snežna sezona čisto spodobna. Vendarle pa je bila sprva precej nadpovprečna višina snežne odeje od druge dekade aprila dalje precej podpovprečna, in to ravno takrat, ko ponavadi vsako leto zabeležimo največjo skupno višino snežne odeje, ki nam pove veliko tudi o poletnih vodnih zalogah. Te bodo zato letošnje poletje precej pičle, in če ne bo sprotnih padavin, nikor preveč ne računajte na sicer še kako dobrodošle višje ležeče izvire. Marsikateri od teh bo poleti bolj skromen ali pa povsem suh, čeprav je junijska moča tudi v vzpetem svetu kar dobro nadoknadila velik padavinski primanjkljaj, ki smo mu bili priča ob koncu letošnje meteorološke pomladi. A poglejmo najprej na njen začetek.

Po obilnem snegu v začetku zime 2010/11 je marsikdo sklepal, da se bo turna smuka zavlekla v pozno pomlad, a se pokazalo, da smo dobili ta sneg z vremensko figo v žepu. Prvič v zadnjih 40 letih se je zgodilo, da so namerili na Kredarici najvišjo snežno odejo (natančno štiri metre) že decembra in ne sredi pomladi kot običajno. Že januar in februar sta bila revna s snegom, nič kaj bolje pa se nista odrezala niti marec in april. Maja je tako ali tako večina padavin že v obliki dežja, letos pa ni bilo kaj dosti niti teh. Prve marčevske dni je bila zima še trdno v sedlu, po 8. marcu pa je začel mraz jenjati in sredi meseca je bilo že aprilsko

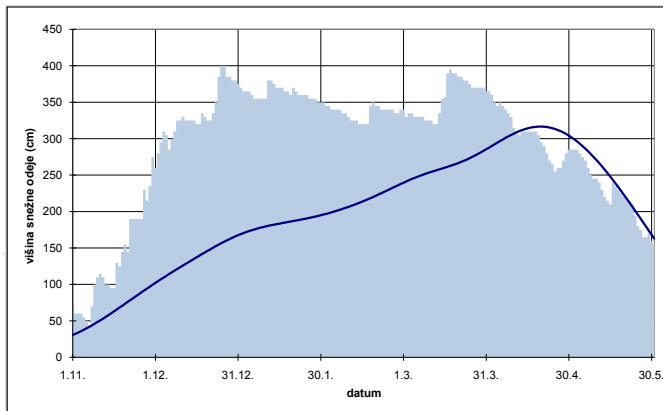
¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje.

toplo. Največ sončnih ur so prinesli dnevi od 5. do 12. marca, temu pa je sledilo nekajdnevno obilno padavinsko obdobje. Visokogorje je na debelo zasulo z novim snegom, nižje pa je bolj ali manj deževalo. Zlasti 20. in 21. dne v mesecu je spet pritisnil mraz, zato ni manjkalo vsaj sončnega vremena. Zadnja dekada je bila v glavnem sončna in ob koncu razmeroma topla, z le vzorčnimi padavinami.

Toplo pomladno vreme se je zavleklo globoko v april, izjemno toplo je bilo zlasti ob koncu prve dekade. Sredi meseca so temperature sicer močno padle, a potem skoraj do konca meseca ni bilo obilnejših padavin. Zato ne čudi, da je bilo sonca na pretek, muhasti april pa se je pokazal, na veselje mnogih častilcev letos koledarsko precej podaljšanih prvomajskih praznikov, šele od 24. dne dalje, ko smo bili deležni spremenljivega vremena s pogostimi padavinami. Nenavadnemu aprilu je sledil vremensko nič manj nenavaden maj. Pretoplo vreme sta prekinili le dve kratkotrajni ohladitvi 15. in 28. maja. Ob prvi je snežilo tudi pod 1500 metri nadmorske višine. Sicer je ves mesec kraljevalo sončno vreme z eno lepотно napako – slabšim vremenom ob vikendih. Le ob omenjenih ohladitvah se žarkom večinoma ni uspelo prebiti skozi gosto oblačnost. Najtoplejše obdobje je bilo od 24. do 27. maja, a primerljivo zgolj z aprilskim viškom.

Preden si ogledamo podatke v preglednici, smo vam dolžni še metodološko pojasnilo. V zadnjih desetletjih je bil dobršen del sveta priča občutnim podnebnim spremembam. Te se ponekod kažejo predvsem v temperaturnem dvigu, drugod v spremenjeni količini padavin, pogostosti nevarnih vremenskih dogodkov ali pa v kombinaciji teh pokazateljev. V Sloveniji se je glede nihanja temperature med leti najizraziteje spremenila prav temperatura na letni ravni. Svetovna meteorološka organizacija (WMO) je že pred desetletji priporočila uporabo 30letnega referenčnega obdobja za analizo podnebnih značilnosti določenega kraja. To je dovolj dolgo za dobro oceno povprečnih vrednosti kot tudi spremenljivosti posamezne meteorološke spremenljivke. V zadnjih desetletjih se spreminja podnebje tako hitro, da vrednosti znotraj tega obdobja pogosto kažejo zelo izrazit trend. Povedano drugače, podnebje na začetku referenčnega obdobja se precej razlikuje od tistega na koncu tega obdobja. Če se tovrstni trend z istim predznakom nadaljuje tudi po koncu referenčnega obdobja, postaja slednje z vsakim letom odmika vse manj reprezentativno za opis trenutnih razmer. Marsikje po svetu ostaja v veljavi referenčno obdobje 1961–1990, ki pa je za temperaturne značilnosti Slovenije časovno že tako oddaljeno, da je vprašljiva njegova primerljivost oziroma uporaba za analizo sedanjih razmer. Zaradi že omenjenega občutnega dviga temperature pri nas v zadnjih letih namreč le redko beležimo mesece, ko je povprečna temperatura pod povprečjem priporočljivega referenčnega obdobja 1961–1990. Hkrati pa nam

Slika 1: Snežna odeja od začetka novembra do konca maja 2011 na Kredarici (črta – dolgoletno povprečje, stolpci – izmerjene dnevne vrednosti). VIR: ARSO

nadpovprečno osončeni. V času pomladi je prejel naš vzpeti svet od petine do kar tretjine več sončnih ur kot povprečno v zadnjih dveh desetletjih. Na najvišjih vrhovih snežna odeja ni bistveno odstopala od referenčnega obdobja (slika 1), nižje pa je zaradi visokih temperatur sneg naglo skopnel.

Med omembe vrednimi vremenskimi dogodki minule pomladi zagotovo najbolj izstopa rekordno toplo vreme v začetku aprila. Po nižinah se je živo srebro približalo 30 °C, precej poletno pa je bilo tudi v gorah. 7. aprila so namerili na Kredarici 7,4, na Voglu 17,5 in v Ratečah kar 25,6 stopinj Celzija. Ponekod v gorskem svetu ni bilo tako toplo v zadnjih 60 letih niti ob koncu aprila! Le mesec dni prej, natančneje 8. marca, pa so raziskovalci mrzlišč v okviru Slovenskega meteorološkega foruma na planoti Lepa Komna izmerili skoraj –38 °C, najnižjo temperaturo pretekle zimske sezone. Kogar zanima kaj več o teh nenavadnih “mrzlih” oblikah površja, si lahko prebere tudi v pred kratkim predstavljeni izjemno zanimivi diplomski nalogi o slovenskih mrzliščih (http://geo2.ff.uni-lj.si/pisnadela/pdfs/dipl_201105_jaka_ortar.pdf).

Zaradi slabe snežne sezone in večje toplote bo v letošnji visoki planinski sezoni v gorah precej manj snežišč (to ne pomeni, da jih ne bo!) in več zapadnega kamenja, zato ne bo odveč dodatna previdnost. Prav zanimivo bo videti, kaj se bo to poletje dogajalo z obema našima ledeniškim zaplatama – pod Triglavom in Skuto. Pri sosedih, natančneje na ledenikih na območju avstrijskega Sonnblicka, kjer izvajajo meritve (ZAMG) že vse od leta 1928, so namreč v začetku letošnjega maja izmerili tretjo najnižjo višino snežne odeje (nižja je bila le 1968 in 1996) na začetku talilne dobe. A pustimo se presenetiti vsaj glede tega. Nikar pa si tudi to poletje ne privoščite, da bi vas na kakšnem neugodnem gorskem mestu ob nepravem času presenetilo nevarno vreme. ◻

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki pomladi 2011 ter primerjava s povprečjem obdobja 1991–2010

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T	Odklon T	Padavine	Indeks padavin glede na povprečje 1991–2010
Rateče (864 m)	8,0	1,4	255	85
Planina pod Golico (970 m)	7,6	1,3	340	87
Vojsko (1067 m)	7,4	1,3	412	84
Vogel (1535 m)	5,0	1,7	444	77
Krvavec (1740 m)	3,8	1,7	265	87
Kredarica (2514 m)	–1,7	1,1	321	75

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje